

 (http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/feed/) | (http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/fb/) | (http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/twitter/) | (http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/vimeo/) | (http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/youtube/) | (http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/soundcloud/)

O NAMA / ABOUT US (HTTP://PESCANIK.NET/O-NAMA/)

KONTAKT (HTTP://PESCANIK.NET/KONTAKT/)

HOME (HTTP://PESCANIK.NET/)

TEKSTOVI (HTTP://PESCANIK.NET/TEKSTOVI/)

EMISIJE (HTTP://PESCANIK.NET/EMISIJE/)

PREVODI (HTTP://PESCANIK.NET/PREVODI/)

TEME (HTTP://PESCANIK.NET/AUTHOR/TEME/)

KNJIGE (HTTP://PESCANIK.NET/KNJIGE/)

ENGLISH (HTTP://PESCANIK.NET/ENGLISH-SUMMARY/)

Marko Simonović (http://pescanik.net/author/marko-simonovic/) /

20/04/2015 | (http://pescanik.net/od-danas-pisem-

neznam/print/) (http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/print/)

Od danas pišem *neznam*

(<http://pescanik.net/wp-content/uploads/2015/04/Fotografije-citateliki-Lazara-Marinkovic-Cmok-cmok-cmok-cmok1.jpg>)
Fotografije čitateľki, Lazara Marinković. Čmok čmok čmok čmok

Ako smo se dosad mogli pretvarati da je šteta od normativnog pritiska kojem su izloženi govornici našeg jezika u Srbij ograničena jer se normom ipak bave ozbiljni ljudi koji neće ozbiljno promovisati ispravljanje **privatnih sms-poruka** (<https://www.youtube.com/watch?v=BAqdPxkY00>) ili porediti pravopisne „greške“ **sa saobraćajnim prekršajima** (<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:535760-Dr-Veljko-Brboric-Gaji-se-jezik-psovke>), onda je to pretvaranju kraj došao onog trenutka kad se zahuktala kampanja Negujmo srpski jezik.

O tome zašto je kampanja promašena odlično je iz lingvističke perspektive za Danas govorio **Boban Arsenijević** (http://www.danas.rs/danasrs/kultura/malogradjanska_normativnost_naseg_mentalitet.11.html?news_id=300264) (a zatim na svom **blogu** (<http://inform-al.blogspot.nl/2015/04/trebamo-imati-standard.html>)). Iz neligvističke perspektive je dobru analizu portal **Tarzanija** (<http://www.tarzanija.com/negujmo-srpski-jezik-al-aj-ne-ovako/>). Ovde, dakle, o tome mogu kratko: direktna imena kampanje jeste da se jezik ne neguje dovoljno, a sadržaj postera govori da ga trebamo negovati iskorenjivanjem formi koje su proglašene „neispravnim“ (jer tako piše u knjigama koje nam poznate ličnosti preporučuju kao da su ih p Pritom je sasvim nejasno zašto će jezik biti u boljem stanju ako svi zauvek izbacimo sve „neispravne“ oblike.

Ova kampanja je možda najagresivnija forma javnog stigmatizovanja pojedinih oblika (a samim tim i govornika koji te koriste), ali je i posve reprezentativna za način na koji se u Srbiji nastoji normirati jezik. Činjenica je, međutim, da protreći i oblika iz jezika kao celine nema veze s optimizacijom ili čuvanjem jezika, već se samo svodi na nepotrebno šikani govornika.

Standardizacija

Većina negativnih reakcija na dva teksta od kojih polazim bazirana je na (pogrešnom) utisku da se autori opiru svakoj standardizaciji jezika. Pritom se previđa da kampanja Negujmo srpski jezik, kao i većina intervencija normativista, sa standardizacijom nema veze. Postoji, naime, razlika između isticanja da neka reč ili konstrukcija nije preporučljiva u ne kontekstu, što bi bilo standardizacija, i proglašavanja te reči ili konstrukcije apsolutno pogrešnom uvek i svuda, što je pokušaj čišćenja jezika od njega samog.

Standardizacija jezika se uvek odnosi isključivo na onaj jezični registar koji se naziva standardnim jezikom i preporučuje upotrebu u javnom domenu. Takav registar je koristan u obrazovanju, javnom informisanju, poslovnoj komunikaciji itd da je to registar kojim država komunicira sa svojim građanima, ona je i dužna da u procesu obrazovanja građane opskr dovoljnim znanjem da bi taj registar razumeli i kompetentno koristili. Standardni jezik, dakle, nije cilj kojem su građan

streme zato što je on a priori bolji od onoga što već govore, već sredstvo koje je država dužna da osigura obrazovnim. U tom smislu, o ispravljanju može biti reči samo u obrazovnom procesu i to uvek imajući u vidu cilj — osposobljavanje za komunikaciju u javnom domenu.

Obzirom da je standardni jezik pre svega sredstvo, svako je u svakoj situaciji slobodan da to sredstvo ne koristi ukoliko da je to potrebno. Takav govornik tada ne bira grešku, nego alternativu. Ostaje, međutim, preporučljivost upotrebe standardnog jezika, naročito u situacijama gde ne znamo ko je sve primalac poruke (kao što je slučaj s ovim tekstom). od standardizacije, koja dakle samo preporučuje i ističe da određeni oblik može biti neprikladan u određenom kontekstu premda je svakako koristan u nekom drugom (jer inače ne bi bio na govornom repertoaru), diletantska normativna pojava oblike koje proglasi „pogrešnim” zabranjuje uvek, svuda i za svagda (do sledeće reforme norme). Razlika je ogromna: kontekstu standardizacije govornik uvek ima pravo na svoj repertoar, kojeg je standardni jezik samo mali deo, dok po normativnom politikom svaki govornik koji proizvodi prokužene oblike postaje loš negovatelj slabog i krhkog nam jezik problem.

Na teritoriji našeg jezika standardizacija postoji, ali ona je sasvim implicitna, te stoga i neprimećena: opšteprihvatljivi ustaljuju ne zaslugom normativista, već bez obzira na njihove napore. Tako se, na primer, u jeziku ustalio *kapučino* i tir jedini oblik kojeg su govornici svesni, dakle, po definiciji – standard. Godinama nakon toga normativisti su se dosetili i sistem u načinu na koji italijanizmi ulaze u naš jezik, pa od *kapučina* prave *kapučino* (<http://www.politika.rs/rubrike/Kultura/Kapucino-protiv-kapucina-i-Pacina.lt.html>), stavljajući govornike pred izbor između postojećeg i „ispravnog”. Za deset godina će tokom rutinske kontrole primetiti da *kapučino* ima i „neispravan” akcenat (dugosilazni na nepočetnom slogu, kao i sac čuvene *Austrâlija* i *Jugoslâvija*), pa će nastati i verzija s uzlaznim akcentom — na *u* ili *i*, valja i tu preseći, pa tek onda na

Ništa od ovih intervencija nema veze s olakšavanjem upotrebe jezika, već samo s ambicijom normativista da u jeziku z koji će samo oni videti. Tu stoga ne može biti reči o standardizaciji jezika. Efekat ovakvih intervencija zapravo uglavno nikakve veze s jezikom jer se živi jezik razvija nezavisno od normativnih napora. Normativnim intervencijama se jezik ne ali se zato stvaraju novi konteksti za šikaniranje govornika, koji svakom intervencijom govore i pišu sve „gore” i „nepr

O tome koliko će biti „lošeg” i „nepravilnog” u jeziku zapravo ne odlučuju govornici, već oni koji definišu šta je „loše” i „nepravilno” i gde se uopšte može govoriti o „lošem” i „nepravilnom”. Ako normativisti proizvoljno zabranjuju potpun uobičajene oblike, realni jezik će biti prepun zabranjenih oblika. Ako normativisti očekuju da se rigidna pravila norme samo u onim domenima koje karakterizuje upotreba standarda (nedijaloški sadržaji na javnom servisu, tekstovi udžbe već uhode sms-poruke i razgovore na pijaci, onda će sve vrveti od onoga što nisu propisali. U oba slučaja je to zapravo njihov problem.

Nema tu neke nauke

Ono što se na području našeg jezika naziva normativnom lingvistikom iscrpljuje se u stigmatizaciji i proterivanju jezičkih idući tako protiv temeljnih načela nauke čijim se delom (neopravdano) smatra. Svako, naime, ko je prošao uvodni kurs zna da ne postoji jezični fenomen koji je apsolutno pogrešan ili neprikladan. Svaka tendencija u jeziku prati neku vrstu te je sve u jeziku na nekom nivou pravilno. Stoga nijedan lingvista ne govori o „ispravnom” ili „pravilnom” u jeziku bez navoda.

Ipak, nije iznenađujuće da su normativisti, za razliku od lingvista, vidljivi i zanimljivi široj zajednici. Kad god se stručnja izmišljena pravila pita kakva je trenutna situacija s jezikom, zapravo ih se pita koliko su potrebni i značajni, pa će oni, odgovoriti kako je jezik na izdisaju, kako preći rasulo, kako opstanak jezika zavisi od toga koliko ćemo ih pažljivo slušati pažnju na onih nekoliko oblika na koje su se u datom trenutku fiksirali i raditi tačno ono što oni kažu. Kada se isto pita postavi lingvistima, oni će uglavnom dati dug i nerazumljiv odgovor o tome koliko je to pitanje besmisleno. (Ovde bih izuzetke, koji već dugo uspešno i razumljivo odgovaraju na novinarska pitanja, izdvojio naše lingviste Ranka Bugarskog, Riđanovića i Snježanu Kordić.)

Razlog iz kojeg su priče o raspadu i propadanju jezika toliko zanimljive nije misterija. Normativni sejači panike vrlo uspešno parazitiraju na tendenciji koja je davno uočena u sociolingvistici: ogromna većina govornika ne voli spontane inovacije naročito one koje nisu sami izmislili. Nikada nijedna govorna zajednica nije imala pozitivan stav o tome kako govore m generacije. Svaka generacija, dakle, boluje od jezičkog atavizma i veruje da se jezik kvare pred njenim očima. To je, nar iluzija, koju će pre lingvista znati da objasne psiholozi i sociolozi. Normativizam je, međutim, uspeo da se osloni na tu da govornicima kaže da su odlično primetili da se jeziku vrlo loše piše, da treba spašavati šta se spasti može, te da oni

kako. Čuvanje od kvarenja je sveti gral normativizma, pa se tako i najinvazivniji projekti koji se svode na uvođenje novog (dakle, na **suštu inovaciju**(<http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/374962/Predsjednica-inaugurirala-sadrzajnicu.html>)) uvek legitimiziraju zaštitu jezika od daljeg menjanja i približavanje onom stanju koje smo nekada davno imali: stanju potpuno čistog i san jezika.

U atmosferi decenijama održavane panike potpuno je normalno da se govornici konstantno preispituju, da se množe nedoumice", pa se milioni govornika svakog dana pitaju da li je pravilno *nikad* ili *nikada*, *nikom* ili *nikome*, *euro* ili *evro* i druge dve jednako razumljive, korisne i upotrebljive reči koje znače isto. Od biranja ispravne verzije jezik ne postaje komunikacija ne postaje efikasnija, standard ne postaje pristupačniji, ali zato raste šansa da će neko biti nesaslušan, pomešan zbog načina na koji je nešto rekao.

Rešenje

Rešenje nije u ukidanju standardizacije, već u izglasavanju nepoverenja normativistima. Ako bi takav gest bio uspešan standardizacija bi i zvanično prešla u domen onih tehničkih lica kojima je posao osiguravanje razumljivosti, čitljivosti i realnih komunikacijskih barijera. Takvi ljudi danas uglavnom rade kao lektori, nastavnici za nematernje govornike, prevodioci i urednici. Dobili bismo tada jezičke priručnike koji bi sadržali potkrepljene savete i preporuke, a ne naredbe vrednosne sudove, u školi bismo učili kako da efikasno i strukturirano pišemo i prezentujemo, a ne kako da izbegnem polje „nepravilnih” oblika. Javna diskusija se ne bi vodila o tome koliko ljudi kaže *glumeti* i kako da ih što pre bude nula, o tome kako se građansko pravo na upoznatost sa standardom može unaprediti. Prirodno je onda da bi se standardizacija razlikovala od domena do domena, a i da ne bi bilo nikakvog razloga da ona ne poveže ceo naš četvoroimeni jezik ili njegove delove.

Da ne bude nesporazuma, ne govorim ja ovde da će ova alternativna standardizacijska struktura spontano nastati kao normativističkog pritiska. Ta struktura već postoji i funkcioniše, ne posebno ometana normom jer, za razliku od norme, konkretne i ostvarive ciljeve. Ne govorim ni da će govornici spontano prestati da se pitaju šta je pravilno i bolje, niti da prestati vezivanje vrednosnih sudova za određene dijalekte, izgovore i načine pisanja reči. Sve su te pojave deo dinamične upotrebe jezika u društvu i postojaće dok god je jezika i društava. Ipak, ni država ni nauka ne smeju stimulirati takve potrebe trebaju obrazovati govornike da prevladavaju predrasude koje iz njih proizilaze.

Ostaje na kraju i pitanje kako otpočeti proces izglasavanja nepoverenja normativistima. Ako mene pitate – neznam.

Peščanik.net, 20.04.2015.

Srodni linkovi:

Alisa Mahmutović – (Veliko)srpske muke po bosanskom jeziku(<http://pescanik.net/velikosrpske-muke-po-bosanskom-jeziku/>)

Marko Simonović – Redu ne trebaju organi reda(<http://pescanik.net/redu-ne-trebaju-organi-reda/>)

Tanja Petrović – Srbija i njen jug(<http://pescanik.net/srbija-i-njen-jug/>)

Snježana Kordić – Naziv jezika(<http://pescanik.net/naziv-jezika/>)

TEMA – RAZGOVOR O OBRAZOVANJU(<http://pescanik.net/razgovor-o-obrazovanju/>)

<http://www.facebook.com/sharer.php?u=http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/>)

<http://twitter.com/share?url=http://pescanik.net/od-danas-pisem->

neznam/&text=od%20danas%20pi%C5%9Fem%20neznam%20) (<https://plus.google.com/st>

url=http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/) (<http://reddit.com/submit?>

url=http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/&title=od danas pišem neznam)

(<http://www.tumblr.com/share/link?url=http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/>)

(<http://www.stumbleupon.com/submit?url=http://pescanik.net/od-danas-pisem->

neznam/&title=od%20danas%20pišem%20neznam) (<http://www.linkedin.com/shareArticle?>

mini=true&url=http://pescanik.net/od-danas-pisem-neznam/) (mailto:?)

subject=od%20danas%20pišem%20neznam&body=%20http://pescanik.net/od-danas-pisem-ne:

Tekstovi

Izborne

razlike(<http://pescanik.net/izborne-razlike/>)

09/02/2018

U potrazi za

firerom(<http://pescanik.net/u-potrazi-za-firerom/>)

09/02/2018

Dijalog sa

zločincem(<http://pescanik.net/dijalog-sa-zlocincem/>)

08/02/2018

Opština, paklena

mašina(<http://pescanik.net/opstina-paklena-masina/>)

08/02/2018

Imperijalne fantazije i

brexite(<http://pescanik.net/imperijalne-fantazije-i-brexite/>)

08/02/2018

Velika imperijalna
debata(<http://pescanik.net/velika-imperijalna-debata/>)

08/02/2018

Dalje(<http://pescanik.net/tekstovi/>)

Prevodi

Imperijalne fantazije i
brexit(<http://pescanik.net/imperijalne-fantazije-i-brexit/>)

08/02/2018

Velika imperijalna
debata(<http://pescanik.net/velika-imperijalna-debata/>)

08/02/2018

Gorčina Adama
Smitha(<http://pescanik.net/gorcina-adama-smitha/>)

07/02/2018

Poziv na javnu raspravu o
ECB(<http://pescanik.net/poziv-na-javnu-raspravu-o-ecb/>)

06/02/2018

Tresla se gora(<http://pescanik.net/tresla-se-gora/>)

06/02/2018

Neoliberalizam i desnica u
Austriji(<http://pescanik.net/neoliberalizam-i-desnica-u-austriji/>)

31/01/2018

Dalje(<http://pescanik.net/prevodi/>)

Nedeljni izbor tekstova

email adresa

Pescanik.net(<http://pescanik.net/feed>)

English
Summary

Subscribe

Autori(<http://pescanik.net/category/tekstovi/feed>)

Prevodi(<http://pescanik.net/category/prevodi/feed>)

English

Summary(<http://pescanik.net/category/english-summary/feed>)

Audio

podcast(<http://feeds.soundcloud.com/users/24718490-pescanikradio/tracks>)

iTunes(<itpc://feeds.soundcloud.com/users/24718490-pescanikradio/tracks>)

Home(<http://pescanik.net>)

Tekstovi(<http://pescanik.net/tekstovi/>)

Emisije(<http://pescanik.net/emisije/>)

Prevodi(<http://pescanik.net/prevodi/>)

Prenosimo(<http://pescanik.net/prenosimo/>)

Corax(<http://pescanik.net/corax/>)

Teme(<http://pescanik.net teme/>)

Knjige(<http://pescanik.net/knjige/>)

Tefter(<http://pescanik.net/tefter/>)

Efekat

leptira(<http://pescanik.net/efekat-leptira/>)

English

Summary(<http://pescanik.net/english-summary/>)

O nama /

About

Us(<http://pescanik.net/o-nama/>)

Radio i TV

stanice(<http://pescanik.net/radio-i-tv-stanice->

koje-prenose-
pescanik/)

Kontakt(<http://pescanik.net/kontakt/>)

(<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>)

PEŠČANIK

Povratak na vrh [▲](#)(#)